
Funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Управни одбор Међународне операције мониторинга за Попис становништва и домаћинства у БиХ

Дванаести извјештај - оцјене

3-6. септембар 2013.

Roberto **BIANCHINI**, Bent Noerby **BONDE**,
Katerina **KOSTADINOVA-DASKALOVSKA**, Guido **PIERACCINI**

Експерти

Увод и историјат

1. А Попис становништва и домаћинства провешће се у Босни и Херцеговини (БиХ) у складу са Законом о попису становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013. године, како је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 3. фебруара 2012. године. Вијеће министара Босне и Херцеговине позвало је Европску комисију да организује међународни мониторинг Пописа. Тако су Европска комисија, Вијеће Европе и Вијеће министара Босне и Херцеговине 18. априла 2012. године потписали Меморандум о разумијевању, како би се договорили о сљедећем:

- Општи циљ Операције међународног мониторинга Пописа становништва и домаћинства у Босни и Херцеговини је надгледање усклађености цијелог процеса Пописа, од припреме до дисеминације података, са:
- Међународним стандардима за пописе становништва и домаћинства које дефинишу УНЕСЕ и Еуростат, а које је одобрила Конференција европских статистичара као Препоруке за Пописе становништва и домаћинства 2010,
- Одредбом (ЕК) 763/2008 о пописима становништва и домаћинства, те мјерама имплементације;
- Основним начелима званичне статистике, усвојеним од стране Статистичке комисије УН, као и са Кодексом праксе европске статистике проглашеним од стране Европске комисије;
- Стандардима заштите и повјерљивости података, како је дато у Конвенцији о заштити појединца, а у вези са Аутоматском обрадом личних података Вијећа Европе, као и са важећим релевантним одредбама Европске уније.

2. Операцију спроводе Комитет међународних организација, Упстављачка група (УГ ИМО) уз помоћ вишег експерта за попис, експерти за пописе становништва, један или више експерата за информационе технологије, те особе које надгледају пописивање на терену.

3. Виши експерт за попис, експерти за попис и ИТ експерти процијениће усклађеност Пописа у Босни и Херцеговини са захтјевима датим у Меморандуму о разумијевању, али неће пружати никакву техничку подршку.

4. Под вођством Комитета и вишег експерта за попис, експерти за попис ће:

- Пратити техничку припрему Пописа, укључујући пилот попис и постпописна анкета, посебно израду упитника и приручника;
- Надгледати прикупљање, обраду и дисеминацију пописних података, верификујући испуњавање захтјева дефинисаних у ранијем тексту;
- Контролисати поштено и исправно израчунавање на свим нивоима, те пратити да ли је повјерљивост појединачних података у потпуности загарантована;

– Истраживати сва остала питања релевантна за Попис.

5. Управљачка група именовала је г. Jean-Michela Durra као вишег експерта за попис и г. Roberta Bianchinia, г. Benta Noerby Bondea, гђу Meryem Demirci, гђу Katerinu Kostadinovu-Daskalovsku, и г. Guidoа Pieraccinia као експерте за пописе становништва. Виши експерт за попис и експерти за пописе чине Управни одбор ИМО међународних експерата.

6. Прва мисија УО ИМО је одржана од 23. до 26. априла 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени припрема за попис становништва и домаћинства у својим основним компонентама, укључујући припрему пилот пописа. Извјештај УО послао је Виши експерт за попис 12. маја ИМО Управљачкој групи.

7. Друга мисија одржана је од 26. до 29. јуна 2012. Циљ ове мисије био је да се оцијени напредак остварен након прве мисије у припреми за попис становништва и домаћинства, укључујући и припрему пилот пописа.

8. Трећа мисија одржана је 17. и 18. септембра 2012, а спровела су је два члана УО, г. Durr и гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ мисије био је да се оцијени имплементација препорука датих у претходним извјештајима и да се оцијени припрема пилот пописа планираног за период од 15. до 29. октобра 2012.

9. Четврта мисија оцана је између 10. и 29. октобра 2012. године, а спроводили су је чланови Управног одбора сукцесивно (сваки по пет дана, осим вишег експерта, чија мисија је трајала од 10. до 29. октобра). Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Пилот Пописа на терену. Такође, тим од четири посматрача, који су чинили Lidija Naumovska, Gabor Rosza, Jean-Paul Sardon и Per Schöning, био је присутан током цијелог периода спровођења Пилот Пописа. Сваки члан покривао је по неколико општина, како би посматрали операције рада на терену Пилот Пописа у свих 60 пописних кругова који су ушли у узорак за Пилот.

10. Пета мисија одржана је између 19. и 21. новембра 2012. (три дана), а спровела је чланица Управног одбора, гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska. Циљ ове мисије био је да се посматра спровођење Постпописне анкете Пробног пописа на терену. Експерт је обухватила свих 6 пописних кругова (у 6 општина) које су ушле у узорак Постпописне анкете, како би се посматрале активности на терену у склопу Постпописне анкете.

11. Шеста мисија одржана је између 10. и 13. децембра 2012. године, а спровела су је четири члана Управног одбора: г. Roberto Bianchini, гђа. Bent Noerby Bonde, гђа. Katerina Kostadinova-Daskalovska и г. Guido Pieraccini. Циљ ове мисије био је да се од статистичких институција чује о лекцијама наученим током Пробног пописа, те да се оцијени да ли су припреме на нивоу који би омогућио спровођење Пописа у априлу 2013. године.

12. Седма мисија одржана је између 12. и 15. фебруара 2013, а спровео ју је један члан УО, г. Roberto Bianchini. Циљ мисије био је да се оцијени ситуација када је у питању напредак припреме и имплементације ИМО препорука у новом контексту одгањања Пописа, са нагласком на поштивању рокова за картографску припрему. Други циљ био је да се прикупе информације и материјали за детаљнију оцјену напретка припремних активности Пописа, коју треба да дају сви чланови УО у марту 2013.

13. Осму мисију спровео је цјелокупан УО, од 18. до 22. марта 2013. Циљ ове мисије био је да се детаљна оцјена напретка оствареног у припремама када су у питању основни циљеви дати након четврте мисије у децембру 2012, када је УО дао препоруку да се Попис одгоди за октобар 2013.

14. Девету мисију спровела су два члана УО, Жан-Мицхел Дурр и Katerina Kostadinova-Daskalovska, између 22. и 25. априла 2013. Циљ мисије био је да се оцијени напредак остварен у припремама, у смислу циљева постављених у шестој мисији, који су ажурирани у претходним мисијама.

15. Десету мисију спровео је цјелокупан УО, између 28. и 31. маја 2013. Циљ ове мисије био је да се оцијени да ли је напредак остварен у припремама довољан да се држава сматра спремно за спровођење пописа у октобру 2013.

16. Једанаеста мисија спроведена је између 16. и 19. јула 2013, а спровела су је три члана УО, г. Jean Michel Durr, г. Bent Noerby Bonde и г. Guido Pieraccini. Циљ мисије био је да се оцијени да ли су припреме и даље на правом путу након позитивне оцјене десете мисије да се попис спроведе у октобру 2013. Посебан нагласак био је на припреми обраде података.

17. Ову дванаесту мисију спровела су четири члана УО, г. Roberto Bianchini, г. Bent Noerby Bonde, гђа Katerina Kostadinova-Daskalovska и г. Guido Pieraccini, између 3. и 6. септембра 2013. Циљ ове мисије био је да се оцијени тренутно стање када су у питању активности на терену предстојећег пописа (укључујући и постпописну анкету) и активности обраде података након активности на терену, као и укупне припреме за попис, сходно основним циљевима пописа и препорукама и савјетима које је УО дао током претходних мисија и у извјештајима УО.

18. Тренутна оцјена заснована је на информацијама добијеним током састанака мисије, те на директним запажањима чланова мисије. Према томе, коментари и препоруке у даљем тексту засновани су на разумијевању експерата, па можда не одражавају стварно стање. Овај извјештај припремили су чланови Управног одбора који су спровела мисију, а довршио га је виши експерт за Попис.

19. Експерти желе да изразе захвалност директорима и особљу БХАС, ФЗС и РЗС за расположивост и сарадњу, те особљу Вијећа Европе за савршену организацију мисије.

Резиме

20. Циљ мисије био је да се оцијени тренутно стање када су у питању активности на терену предстојећег пописа (укључујући и постпописну анкету) и активности обраде података након активности на терену, као и укупне припреме за попис, сходно основним циљевима пописа и препорукама и савјетима које је УО дао током претходних мисија и у извјештајима УО.

21. Управни одбор је током своје дванаесте мисије закључио да је припрема за попис на добром путу. Остварен је значајан напредак у припремама. Планиране пописне активности су спроведене, иако неке од њих уз одређена кашњења. Досад ова кашњења нису угрозила почетак пописивања заказан за 1. октобар. Ипак, постоје одређена питања која треба да се ријеше на вријеме, прије почетка

пописивања.

22. - Механизам доношења одлука између три статистичке институције је унапријеђен, али и даље представља успорен процес. Хитно би се морала успоставити процедура брзог доношења одлука када су у питању методолошка и питања руковођења, која би се могла појавити током пописивања. Ово је такође важно како би се осигурало да ће се у сличним ситуацијама исто поступати на цијелој територији БиХ.

23. Све пописне комисије јединица локалне самоуправе (општинске пописне комисије) су оформљене. У овој фази, од суштинске је важности да владе Федерације Босне и Херцеговине (укључујући и кантоналне власти) и Републике Српске и њихова министарства локалне самоуправе пруже подршку статистичким институцијама које су законски одговорне за организацију и спровођење пописа. У том смислу, ентитетске владе треба да затраже подршку од свих локалних власти и њихових тијела, те да од њих захтијевају да извршавају своје обавезе прописане Законом о попису, а све то правовремено, озбиљно и одговорно, што ће створити предуслове за правовремено и ефикасно спровођење пописних операција.

24. Одабир и ангажовање особља које ће радити као општински инструктори и пописивачи улазе у завршну фазу. Међутим, слиједи велики посао на припреми и потписивању уговора, те на томе да се осигура да се свака особа која одустане замијени особљем које испуњава услове са листи резерви. Такође се препоручује да се са свим пописним особљем које ће радити на терену уговори потпишу прије почетка операција.

25. Такође, дефинитивне и усвојене процедуре плаћања морају бити установљене прије потписивања уговора. Препорука је да се процедуре усвоје прије завршетка обуке општинских инструктора, то јест, до 10. септембра. Процедуре треба да обухвате све неопходне елементе, укључујући правила плаћања трошкова пописном особљу на терену који се тичу присуствовања обуци, путовања и телефонских трошкова.

26. За обуку цјелокупног особља пописа припремљено је 26 power point презентација, праћених word документима са биљешкама о слајдовима. CD са презентацијама за обуку и word документима са биљешкама о слајдовима припремљен је за особље пописа које треба да врши обуку. Презентације су добро припремљене, а агенда обуке и биљешке о слајдовима представљају смјернице за инструкторе о томе како треба да спроводе обуку и шта да говоре о свакој од тема. Засад, завршена је обука за државне и ентитетске инструкторе, а од 6. до 10. септембра у току је обука за општинске инструкторе и чланове општинских пописних комисија. Обје ове обуке добро су организоване.

27. За обуку која је одржана истовремено када и мисија УО (од 6. до 10. септембра), препорука је да се посебна пажња посвети општинским инструкторима и њиховој улози која се тиче провјере и извјештавања о динамици пописивања и обухвату пописних јединица у пописним круговима који су у њиховој надлежности. Ово би требало да омогући правовремено реаговање и подузимање неопходних мјера с циљем довршавања пописивање у временском периоду прописаном у Закону о попису.

28. Припрема обуке за пописиваче је у посљедњој фази. Неке од општина немају неопходне пројекторе и лаптопе, а неке уопште не могу да обезбиједу опрему. Такође, не може се очекивати да сви одабрани општински инструктори имају своје личне рачунаре на којима би могли отворити CD са презентацијама за обуку, како би се припремили за обуку коју морају да спроведу. Како би се превазишли ови недостаци и како се не би угрозио квалитет обуке и једнообразност садржаја, препоручује се сљедеће:

- Општинске пописне комисије треба да изнајме опрему тамо гдје је то могуће и да хитно дају информације о томе колико група у обуци остаје без лаптопа и пројектора;
- Три институтције, БХАС, РЗС и ФЗС, треба да уложе заједничке напоре да припреме, одштапају и ураде сљедеће:
 - до 14. септембра 2013, да одштапају и доставе упутства за општинске инструкторе (word документи / биљешке о слајдовима), како би се њима омогућило да припреме обуку
 - до 15. септембра 2013. да општинама буду достављене одштапане презентације (или други прикладни алати) за пописиваче да прате обуку.

29. У БХАС још увијек није успостављен регистар просторних јединица (сходно Члану 20 државног Закона о попису), јер статистичке канцеларије и/или геодетске управе нису Агенцији за статистику доставиле неопходне просторне податке у електронском векторском формату. Препорука је да се постигне договор међу три статистичке институције о преносу таквих података и успостављању регистра.

30. Процедура набавке за одабир простора за централну пописну операцију и обраду података одгођена је и још увијек не постоји мјесто које би испуњавало безбједносне услове за складиштење пописних упитника и сервера. Мјесто складиштења би требало да буде одабрано до 15. септембра 2013. Одабрано мјесто треба да испуњава неопходне услове за складиштење пописних материјала враћених с терена, укључујући безбједносни услов. Процедура достављања, провјере и складиштења материјала треба да буде детаљна, укључујући и приступ материјалима и серверима.

31. У овој фази, УО сматра да би финализација Система дневног извјештавања о напретку могла бити потенцијално проблематична. Наиме, и) систем је развијен и недавно инсталиран у Агенцији, али још увијек није тестиран; ии) комуникација између Система и CMIS је још увијек у току израде; иии) алтернативна процедура за приступање, преглед и измјене података о дневном напретку са CMIS још увијек није израђена и још увијек није доступна општинским инструкторима (иако је њихова обука започела 6. септембра). УО сматра да треба да се систем финализује на вријеме како би се могао представити и тестирати током обуке пописивача.

32. Свеобухватна стратегија која би омогућила да се осигура да не постоји ризик откривања или злоупотребе личних имена и потенцијално осјетљивих информација током обраде података и након ње је још увијек у фази израде. Пошто ће УО донијети коначну одлуку о адекватности ове стратегије када она буде доступна, а имајући на уму да ће ова одлука потенцијално утицати на бројне друге фазе, овај документ треба да буде довршен најкасније до треће седмице

септембра.

33. PR кампања је започета веома касно и мора бити свеобухватна и убрзано се спроводити.

34. Мора се успоставити ефикасан механизам кризне комуникације, како би се одговорило на евентуална будућа критична питања постављена од стране медија

35. Постоји потреба да се пошаље порука да учешће у попису не значи да ће било какве личне информације бити дате пореским тијелима.

36. Агенција током времена преосталог до пописивања осигурава да људи у дијаспори буду обавијештени да могу испунити упитник на web страници пописа, али да неће бити пописани као резидентно становништво у БиХ, те да за њих не постоји ризик да изгубе било каква права на имовину, пасоше или било шта друго зато што нису у БиХ током пописа.

37. Закључно, УО сматра да услови за спровођење успјешног пописа могу бити испуњени. Међутим, важно је нагласити да би нерјешавање неког од горенаведених питања до почетка процеса пописивања могло угрозити квалитет исхода пописа, што би могло да се деси и због непредвиђених спољних догађаја

38. Због тога, УО позива статистичке канцеларије да обратe посебну пажњу на рјешавање свих преосталих питања правовремено, док ће УО наставити да прати напредак током својих предстојећих мисија.